

Utlåtande 2017:261 RII (Dnr 106-727/2016)

Minnesplats i Stockholm tillägnat offren för Hiv/Aids

Motion (2016:50) av Ole-Jörgen Persson och Kristina Lutz
(båda M)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Ärendet

Ole-Jörgen Persson och Kristina Lutz (båda M) föreslår i en motion till fullmäktige att Stockholms stad i samarbete med organisationer som arbetar mot spridning av HIV/Aids bland homo-, bi- och transpersoner etablerar en minnesplats tillägnat offren för Hiv/Aids.

Bakgrunden är 1980-talets Hiv/Aids-våg som motionärerna menar drabbade homo- och bisexuella särskilt hårt. Att leva med sjukdomens stigma och samtidigt vara modig nog att komma ut som homo- eller bisexuell förtjänar enligt motionärerna en särskild minnesplats i Stockholm.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och RFSL Stockholm. Stadsbyggnadsnämnden har avstått från att svara på remissen. Trafiknämnden har inte inkommit med svar på remissen.

Stadsledningskontoret påpekar att den nämnd eller bolagsstyrelse som uppför en minnesplats bör beakta investerings-, drift och kapitalkostnad i sin ordinarie budget.

Kulturnämnden finner att om en gestaltad minnesplats ska komma till stånd måste detta ske med extern finansiering och utformas i nära samarbete med organisationer och personer som arbetar mot spridningen av hiv och aids.

RFSL Stockholms styrelse ställer sig positiva till ett monument för att synliggöra samtliga de grupper som drabbades av hiv och aids under 1980-talet. Att enbart uppmärksamma de hbt-personer som föll offer för sjukdomen kan dock riskera att förstärka bilden av att sjukdomen var en, som RFSL skriver: "bögpest".

Mina synpunkter

Det finns och har funnits enorma fördomar om hur det är att leva med hiv. Personer som bär på viruset har ofta bemöts med rädsla och diskriminering. Motionärerna vill särskilt uppmärksamma de homo- och bisexuella som drabbades av hiv och aids under 1980-talet. En grupp som i Stockholm drabbats hårt samtidigt som det, likt RFSL gör i sitt remissvar, är viktigt att synliggöra också de andra grupper som drabbades och drabbas. I motionen lyfts specifik betydelsen av Sighsten Herrgård och karaktärerna i Jonas Gardells trilogi *Torka aldrig tårar utan handskar*.

I majoritetens förslag till budget för 2018 har kulturnämnden i uppdrag att i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna etablera ett nytt skyltprogram som markerar platser där särskilt framstående personer för Stockholm har verkat. Formerna för ett nytt skyltprogram är ännu inte satta men Sighsten Herrgård kan mycket väl tänkas vara ett exempel på en person som kan vara aktuell för programmet. På samma sätt kan Gardells karaktärer tänkas aktuella för stadens litterära skyltar. De litterära skyltarna sätts upp efter förslag från allmänheten, bland inkomna förslag görs sedan ett urval av en arbetsgrupp inom Stockholms stadsbibliotek.

Vad gäller en särskild minnesplats uppmuntrar jag intresseorganisationer eller motsvarande att initiera och ta ledning i ett sådant arbete. Kulturförvaltningen, genom Stockholm konst som är stadens avdelning för ny offentlig gestaltning, kan då agera stöttande och vara behjälplig med exempelvis konstnärlig rådgivning och urval.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2016:50) av Ole-Jörgen Persson och Kristina Lutz (båda M) om ”minnesplats i Stockholm tillägnat offren för HIV/Aids”

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Joakim Larsson och Cecilia Brinck (båda M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Motion (2016:50) av Ole-Jörgen Persson och Kristina Lutz (båda M) om en minnesplats i Stockholm tillägnat offren för Hiv/Aids bifalls.
2. Därutöver anføres följande.

Det är glädjande att ansvarigt borgarråd bejakar avsikten i motionen om att etablera en minnesplats för offren för HIV/Aids i samverkan med intresseorganisationer och vi ställer oss bakom förslaget att detta bör genomföras med hjälp av extern finansiering. Vi vill därför att staden ges i uppdrag att hitta en eller flera externa aktörer som är beredda att stötta detta projekt ekonomiskt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 22 november 2017

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Roger Mogert

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Jonas Nilsson (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Motionärerna anför att då HIV och Aids kom till Sverige i början på 1980-talet drabbades i första hand homo- och bisexuella särskilt hårt. På den tiden – före de bromsmediciner som finns i dag – var en sjukdomsdiagnos lika med en säker död.

Det skulle ett enormt mod till för att våga stå fram som homosexuell i den tidens Sverige. Det skulle ett ännu större mod till för att gå ut offentligt och berätta att man hade drabbats av HIV – bögpesten som den kom att kallas av många. Några få modiga vågade och blev på det viset symboler för många. Sighsten Herrgård var en av dem. Vad han gjorde genom att vara öppen med sin sjukdom skulle så småningom få många att både se på HBT-samhället med nya ögon och inte minst se människorna bakom sjukdomen.

Motionärerna tror på idén om att etablera någon form av minnesmärke, en fysisk plats i Stockholm där Sighsten Herrgård och alla de verkliga personerna av kött och blod som dog i Aids, kan minnas och få sin mänskliga värdighet återupprättad. Motionärerna föreslår därför att Stockholm, i nära samarbete med organisationer som arbetar mot spridningen av HIV/Aids bland homo-, bi- och transpersoner, ska etablera en minnesplats i Stockholm tillägnat offren för HIV/Aids.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och RFSL Stockholm. Stadsbyggnadsnämnden har avstått från att svara på remissen. Trafiknämnden har inte inkommit med svar på remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

HIV/Aids drabbade i någon mening ofta särskilt utsatta människor och traumat bakom smittan och sjukdomen förstärktes av fördomar och okunskap. Traumat omfattning och utbredning i samhället kan i sig motivera ett minnesmärke för HIV/Aids - offren. Ett minnesmärke eller minnesplats är som regel förknippat med

både en investerings- och driftkostnad. Den nämnd eller bolagsstyrelse som uppför en minnesplats bör beakta investerings-, drift och kapitalkostnad i sin ordinarie budget.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att anse motionen besvarad med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 oktober 2016 följande.

Att som svar på motionen överlämna och åberopa kulturförvaltningens yttrande.

Reservation anfördes av Rasmus Jonlund m.fl. (L) och Johan Nilsson m.fl. (M) med ersättaryttrande från Ulf Lönnberg (KD), *bilaga 1*.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärernas uppfattning att en eventuell minnesplats bör utformas i nära samarbete med de organisationer som arbetar mot spridningen av HIV/Aids. Om platsen ska ha ett minnesmärke kan Stockholm konst som är stadens avdelning för ny offentlig gestaltning vara behjälplig med konstnärlig rådgivning, urval och socklar. Stockholm konst kan alltså agera stöttande i ett projekt som detta men kan inte gå in som finansiär då Stockholm konstns extra medel (utöver 1%-regeln) främst är riktade mot insatser i ytterstaden.

Kulturförvaltningen finner därför att om en gestaltad minnesplats ska komma till stånd måste detta ske med extern finansiering.

RFSL Stockholm

RFSL Stockholms styrelses yttrande daterat den 25 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

RFSL Stockholm arbetade under 1980-talet för att förbättra situationen för hbtq-personer i Stockholm. Detta inkluderade att påverka vårdinstanser och enskilda insatser för att göra situationen för personer döende i aids mer dräglig, personer som ofta frusits ut och förskjutits av sina familjer.

RFSL Stockholms styrelse ställer sig positivt till ett monument för att synliggöra samtliga de grupper som drabbades av hiv och aids under 1980-talet. Ett monument av detta slag kan synliggöra en mörk del av vår nutidshistoria, som drabbade många olika grupper i samhället.

Homo- och bisexuella drabbades hårt, liksom deras familjer. Samtidigt drabbades andra grupper, t.ex. transpersoner, sexarbetare, flyktingar och turister som besökte länder där sjukdomen fanns som i sin tur förde sjukdomen vidare till andra i Sverige. Samtliga drabbades av det stigma som sjukdomen innebar, vilket också måste uppmärksammas. I praktiken innebar sjukdomen att en person med hiv reducerades till en andra klassens medborgare som inte bevärdigades värdig behandling i sjukvården.

Att enbart uppmärksamma de hbt-personer som föll offer för sjukdomen kan vara förstärka bilden av att sjukdomen var en "bögpest".

Därför anser RFSL Stockholms styrelse att:

- ett monument bör upprättas
- ett monument måste utformas så att det uppmärksammar samtliga grupper i samhället som drabbades av hiv och som föll offer för aids, samt den sociala skam, utfrysning och det sociala stigma som sjukdomen innebar.

Reservationer m.m.

Kulturnämnden

Reservation anfördes av Rasmus Jonlund m.fl. (L) och Johan Nilsson m.fl. (M) enligt följande.

- Att tillstyrka motionen
- Att uppdra åt kulturförvaltningen att lösa en extern finansiering
- Att därutöver anföra

Det är glädjande att kulturförvaltningen ställer sig positiva till att etablera en minnesplats för offren för HIV/Aids och vi ställer oss bakom förslaget att genomföra detta med hjälp av extern finansiering. Vi tycker därför att kulturnämnden bör ge kulturförvaltningen i uppdrag att hitta en eller flera externa aktörer som är beredda att stötta detta projekt ekonomiskt. Det är bra att även Stockholm konst tar en aktiv roll i detta och är behjälpliga med utformningen av detta.